

แนวทางการยืนยันความถูกต้องตามกฎหมายของไม้บนที่ดินรัฐ (สปก.)

1. ความเป็นมา

ภายใต้ข้อตกลงเป็นหุ้นส่วนด้วยความสมัครใจการบังคับใช้กฎหมายป่าไม้ ธรรมชาติและการค้าระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรป (Thai-EU FLEGT VPA) นั้น ระบบรับประกันความถูกต้องของไม้ในประเทศไทย (THA-TLAS) ได้มีการพัฒนาขึ้นมาตามกฎหมายและระเบียบที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบัน รวมถึงข้อกำหนดด้านการบริหารจัดการต่างๆ ภายในประเทศไทย เพื่อแสดงให้เห็นถึงความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ในประเทศไทยในกระบวนการปลูก การตัด การนำเคลื่อนที่ การแปรรูป การขาย และการส่งออกไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ของประเทศไทย ซึ่งไม่มีไม้ที่ผิดกฎหมายเข้าสู่ระบบการควบคุมห่วงโซ่อุปทานไม้ในประเทศไทย

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ลงวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2563 เรื่อง กำหนดที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ตามประเภทหนังสือแสดงสิทธิ เพื่อให้ไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินดังกล่าวไม่เป็นไม้หวงห้าม พ.ศ. 2563 มีใจความว่า ให้ที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ประเภทหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินตามแบบ ส.ป.ก 4-01 ส.ป.ก. 4-01 ก ส.ป.ก. 4-01 ข ส.ป.ก. 4-01 ค หรือ ส.ป.ก. 4-01 ช เป็นที่ดินซึ่งไม้ที่ปลูกขึ้นในที่ดินดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นไม้หวงห้าม ดังนั้น การตัด การโค่น การนำเคลื่อนที่ สามารถทำได้โดยเสรี

ขอบเขตของประกาศดังกล่าว มีผลกับไม้ใน 3 กรณีคือ

กรณีที่

1. ไม้ที่ขึ้นอยู่เดิมหรือไม้ที่ปลูกขึ้นแต่ไม้ชนิดนั้นพระราชกฤษฎีกาไม่ได้กำหนดให้เป็นไม้หวงห้าม เช่น ไม้ประจำถิ่นของไทยที่ไม่ได้เป็นไม้หวงห้าม เช่น ไม้ขนุน ไม้มะขาม เป็นต้น

ไม้ที่มีถิ่นกำเนิดจากต่างประเทศ เช่น ไม้ยางพารา ไม้ยูคาลิปตัส เป็นต้น
 ไม้ชนิดนี้ไม่ว่าจะปลูกขึ้นหรือขึ้นเองไม่เป็นไม้หวงห้าม การตัดหรือ โคน แปรรูป
 มีไว้ในครอบครอง ไม่ต้องขออนุญาต แต่ควบคุมการนำเคลื่อนที่
 เนื่องจากยังถือว่าเป็นไม้ที่มีไซ้ไม้หวงห้ามที่ขึ้นในป่า
 ถ้านำเคลื่อนที่ผ่านด่านป่าไม้ด่านแรก ต้องเสียค่าธรรมเนียม ตาม พรบ.ป่าไม้ พ.ศ.2484
 มาตรา 25 และขออนุญาตนำเคลื่อนที่ คือขอออกใบเบิกทาง ตามพรบ.ป่าไม้ พ.ศ.2484
 มาตรา 38(2) และ มาตรา 39

กรณีที่ 2. ไม้ที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ และชนิดไม้นั้นพระราชกฤษฎีกา
 กำหนดให้เป็นไม้หวงห้าม (เช่น สัก พะยุง ชิงชัน ประดู่ป่า) ก็ยังคงเป็นไม้หวงห้ามเช่นเดิม
 การทำไม้ดังกล่าว ควบคุมตั้งแต่การตัดหรือโค่น นำเคลื่อนที่ แปรรูปมีไว้ในครอบครอง
 ตาม พรบ.ป่าไม้ พ.ศ.2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

กรณีที่ 3. ไม้ที่ปลูกขึ้น และชนิดไม้นั้นพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นไม้หวงห้าม
 เช่นเดียวกับข้อ 2 แต่เมื่อรัฐมนตรีประกาศเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2563 ตามมาตรา 7
 พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ. 2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้ไม้ที่ปลูกขึ้นแม้พระราชกฤษฎีกา
 จะกำหนดให้เป็นไม้หวงห้าม ก็ให้ถือว่าเป็นไม้หวงห้าม ดังนั้น
 การควบคุมไม้กรณีนี้ยังมีการควบคุมโดยปฏิบัติเช่นเดียวกับ ข้อ 1

ตัวอย่าง รอแนวทางจาก สำนักกฎหมาย กรมป่าไม้

เกษตรกรรายหนึ่งที่มีที่ดินสปก. โดยในที่ดินแปลงนี้มีไม้สักต้นที่ 1
 เป็นไม้ขึ้นเองตามธรรมชาติ ไม้สักนี้ถือว่าเป็นไม้หวงห้าม
 ดังนั้นจึงต้องทำการควบคุมตามกรณีที่ 2 ส่วนไม้สักต้นที่ 2 เป็นไม้ที่ปลูกขึ้น
 ไม้สักต้นนี้ไม่ถือว่าเป็นไม้หวงห้าม ดังนั้นจึงจะทำการควบคุมตาม กรณีที่ 1

2. แนวทางการยืนยันความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ในที่ดินรัฐ (สปก.)

ความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ที่พิจารณาจากแหล่งที่มา และความเป็นเจ้าของของไม้ โดยมีแนวทางในการยืนยันแยกตามประเภทของไม้ ดังต่อไปนี้

ประเภทของไม้	แนวทางการยืนยันความถูกต้อง	
	แหล่งที่มา	การนำเคลื่อนที่
กรณีที่ 1	(ก) การขึ้นทะเบียน และดำเนินการตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม	
	(ข) การดำเนินการตามมาตรา 18/1 รวมถึงถึงการดำเนินการของสถาบันหรือองค์กรอื่นที่กรมป่าไม้กำหนดตาม 18/3 ของพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562	การนำเคลื่อนที่ผ่านด่านป่าไม้ด่านแรก ต้องเสียค่าธรรมเนียมตาม พรบ.ป่าไม้ พ.ศ.2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 25 และขออนุญาตนำเคลื่อนที่คือขอออกใบเบิกทางตามพรบ.ป่าไม้ พ.ศ.2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 38(2) และ มาตรา 39
	(ค) ยื่นความจำนงเป็นหนังสือต่อนายอำเภอท้องที่ตามหนังสือกรมป่าไม้ที่ กษ 0704.3/540 ออกเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2546	

	(ง) การสำแดงความถูกต้องตามกฎหมายของไม้ด้วยตนเอง	
กรณีที่ 2	พรบ.ป่าไม้ พ.ศ.2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 11	
กรณีที่ 3	(ก) การขึ้นทะเบียน และดำเนินการตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม	
	(ข) การดำเนินการตามมาตรา 18/1 รวมถึงการดำเนินการของสถาบันหรือองค์กรอื่นที่กรมป่าไม้กำหนดตาม 18/3 ของพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562	ถ้าનાเคลื่อนที่ผ่านด่านป่าไม้ด่านแรก ต้องเสียค่าธรรมเนียมตาม พรบ.ป่าไม้ พ.ศ.2484 มาตรา 25 และขออนุญาตนำเคลื่อนที่คือขอออกใบเบิกทางตามพรบ.ป่าไม้ พ.ศ.2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 38(2) และ มาตรา 39
	(ค) ยื่นความจำนงเป็นหนังสือต่อนายอำเภอท้องที่ตามหนังสือกรมป่าไม้ที่ กษ 0704.3/540 ออกเมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2546	

	(ง) การสำแดงความถูกต้องตามกฎหมาย หมายของไม้ด้วยตนเอง	
--	--	--

หมายเหตุ :

(รายละเอียด (ก), (ข), (ค) ตามเอกสาร ภาคผนวกที่ 6
การควบคุมห่วงโซ่อุปทานของไม้ไทย)

3. วิธีการสำแดงความถูกต้องตามกฎหมายหมายของไม้ด้วยตนเองในที่ดิน ส.ป.ก.

กรณีที่ 1. ไม้ที่ปลูกขึ้นพระราชกฤษฎีกาไม้ได้กำหนดให้เป็นไม้หวงห้าม
ใช้แนวทางต่อไปนี้ (แนวทางเดียวกับไม้ในที่ดินเอกชน)

ลำดับที่	ข้อมูล	เอกสาร/หลักฐาน
1	แหล่งที่มาของต้นไม้/ไม้; สถานที่ตั้ง/แปลงที่ดิน	สำเนาเอกสารสิทธิในที่ดิน และแผนที่สังเขป
2	พิกัดภูมิศาสตร์ของสวนป่าแหล่งที่มา ของต้นไม้/ไม้	ระบุในแบบฟอร์มการสำแดงตนเอง
3	การระบุตัวตนของเจ้าของ ชื่อและที่อยู่	สำเนาบัตรประชาชน/สัญญาการซื้อ อขาย (กรณีสัญญาซื้อขาย เมื่อโรงงานแปรรูปไม้/ผู้ซื้อได้มีกา รซื้อจากเจ้าของที่ดิน/ไม้แล้ว)
4	ชนิดไม้	ระบุในแบบฟอร์มการสำแดงตนเอง

5	ลักษณะไม้	รูปถ่ายต้นไม้ ไม้ท่อน และ ไม้ท่อนขณะบรรทุก
---	-----------	--

ตารางที่ 1 ข้อมูล/เอกสาร/หลักฐานในหนังสือสำแดงความถูกต้องด้วยตนเอง

3.1 เจ้าของไม้สามารถสำแดงความถูกต้องของไม้ได้ด้วยตนเอง

โดยจัดทำหนังสือสำแดงความถูกต้องด้วยตนเอง

พร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องตามแนวทางที่กรมป่าไม้แนะนำ หรือแสดงเอกสาร

หลักฐาน ที่เกี่ยวข้องอื่นเพิ่มเติมจากแนวทางที่กรมป่าไม้แนะนำ

รวมทั้งข้อมูลการนำเคลื่อนที่ไปยังโรงงานแปรรูปไม้หรือสถานที่ใด ๆ

ตามความต้องการของเจ้าของไม้ โดยเจ้าของไม้เป็นได้ทั้งเจ้าของที่ดิน ผู้เช่า หรือ

ผู้รับมอบอำนาจ

เป็นผู้ลงนามในหนังสือสำแดงความถูกต้องด้วยตนเองเพื่อยืนยันว่าข้อมูลที่กล่าวในเอกสารเป็นจริง

3.2

สามารถใช้เอกสารหรือหลักฐานอื่นเพื่อทดแทนเอกสาร/หลักฐานที่กำหนดในตารางที่ 1 ได้

โดยผู้ประกอบการมีหน้าที่ในการพิจารณาความเหมาะสมของการทดแทนเอกสาร/หลักฐานดังกล่าว

หลักฐานหรือเอกสารเพิ่มเติมต้องเป็นหลักฐานที่ยืนยันความถูกต้องของแหล่งที่มาไม้ ทั้งนี้ให้ใช้แนวทางของภาคผนวกที่ 6 การควบคุมห่วงโซ่อุปทานไม้ของไทย

(กลุ่มไม้บนที่ดินเอกชน)

กรณีที่ 2. ไม้ที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ และชนิดไม้นั้นพระราชกฤษฎีกา

กำหนดให้เป็นไม้หวงห้าม ใช้แนวทางการควบคุมตาม พรบ.ป่าไม้ พ.ศ.2484 มาตรา 11

กรณีที่ 3. ไม้ที่ปลุกขึ้น และชนิดไม้ั้นพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นไม้หวงห้าม เช่นเดียวกับข้อ 2 แต่เมื่อรัฐมนตรีประกาศเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2563 ตามมาตรา 7 พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ. 2484 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้ไม้ที่ปลุกขึ้นแม้พระราชกฤษฎีกา จะกำหนดให้เป็นไม้หวงห้าม ก็ให้ถือว่าไม่เป็นไม้หวงห้าม ดังนั้น การควบคุมไม้กรณีนี้ยังมีการควบคุมโดยปฏิบัติเช่นเดียวกับ ข้อ 1

แต่ต้องดำเนินการตามมาตรการลดความเสี่ยงเพิ่มเติม

มาตรการลดความเสี่ยงของไม้ตามกรณีที่ 3 มีดังนี้

1. ให้มีพยานมารับรองไม้ดังกล่าว โดยพยาน หมายถึง จนท.รัฐในท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยรายละเอียดของพยานให้ใช้แนวทางของภาคผนวกที่ 6 การควบคุมห่วงโซ่อุปทานไม้ของไทย (กลุ่มไม้บนที่ดินเอกชน) หรือ รับรองโดยกลุ่มที่มีการรับรองสถานะทางกฎหมาย เช่น สมาชิกรัฐสภาเกษตร ธนาคารต้นไม้ สหกรณ์สวนป่าภาคเอกชน วิสาหกิจชุมชน เป็นต้น โดยกลุ่มดังกล่าวนี้สามารถรับรองให้สมาชิกของตนเองเท่านั้น หรือ
2. ให้มีการแสดงทะเบียนเกษตรกรที่ได้มีการขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อยืนยันว่าไม้ั้น เป็นไม้ที่ปลูกในที่ดินของเกษตรกร

4. เอกสารการนำเคลื่อนที่ไม้ในที่ดิน สปก.

ในกรณีการทำไม้ กรณีที่ 1 และ 3 นั้นสามารถดำเนินการตามแนวทางการรับรองตนเอง (Self-Declaration : SD) ที่ประกาศโดยกรมป่าไม้ ซึ่งการนำเคลื่อนที่ไม้จากที่ดิน สปก. สามารถดำเนินการโดยใช้แนวทางเดียวกับไม้ในที่ดินเอกชน ดังนี้

เจ้าของต้นไม้/ไม้สามารถสำแดงข้อมูลสำหรับการนำเคลื่อนที่ไม้ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

4.1 หนังสือสำแดงความถูกต้องด้วยตนเอง พร้อมเอกสารประกอบตั้งข้อ 1-5 ในตาราง 1 และรูปถ่ายไม้ก่อนขณะบรรทุก

4.2 แบบฟอร์มในการนำเคลื่อนที่ ประกอบด้วยข้อมูลการนำเคลื่อนที่ ดังนี้

- ผู้นำขนส่งจะเป็นผู้กำหนดระยะเวลาเคลื่อนที่สูงสุดเป็นรายครั้งในการขนส่ง
- สถานที่ต้นทาง และปลายทางของการนำเคลื่อน
- ชื่อผู้นำเคลื่อน
- ประเภทพาหนะ และเลขทะเบียนที่นำเคลื่อน
- ลงนามโดยผู้ซื้อ หรือเจ้าของไม้
- บัญชีรายการไม้ที่นำเคลื่อน ที่ระบุ ชนิดไม้ ขนาด ปริมาณ และปริมาตรหรือน้ำหนัก ตามแต่ลักษณะการซื้อขายไม้นั้นๆ

5.

การแปรรูปไม้และมาตรการป้องกันกระบวนการนำไม้ผิดกฎหมายเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทาน (ใช้แนวทางเดียวกับไม้ในที่ดินเอกชน ดังนี้)

ผู้ประกอบการแปรรูปไม้ต้องเป็นผู้ตรวจสอบเพื่อให้มั่นใจได้ว่าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ทั้งหมดที่เข้าสู่โรงงานแปรรูปไม้นั้นถูกต้องตามกฎหมาย

มีกระบวนการผลิตและมาจากแหล่งที่มาที่ถูกต้องตามกฎหมาย

ผู้ประกอบการแปรรูปไม้จะต้องเก็บหลักฐานเพื่อยืนยันให้กรมป่าไม้ตรวจสอบ

การเก็บหลักฐานสามารถเก็บได้ใน ระบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือเอกสาร

หลักฐานที่เกี่ยวข้องต่างๆต้องเก็บไว้อย่างน้อย 2 ปี

และต้องตรวจสอบบัญชีไม้อย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้งเมื่อมีการขอต่อใบอนุญาต

ดูรายละเอียดได้ในภาคผนวกที่ 6 การควบคุมห่วงโซ่อุปทานของไม้ไทย

โดยแนวทางปฏิบัติเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ที่โรงงานแปรรูปไม้ดำเนินการด้วยตนเอง เพื่อป้องกันไม้ผิดกฎหมายเข้าสู่โรงงาน

ผู้ประกอบการมีหน้าที่ตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องของหนังสือสำแดงความถูกต้องด้วยตนเองตามข้อ 1 ในทุกครั้งที่รับข้อมูล ซึ่งหากพบข้อสงสัยหรือเกิดความไม่มั่นใจ

การตรวจสอบอาจดำเนินการในบางรายการตามข้อ 2-5 (ตามย่อหน้านี้)
เพิ่มเติมตามดุลพินิจของโรงงาน ดังนี้

1. ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อเท็จจริงในเอกสาร SD และเอกสารการนำเคลื่อน
เช่น พักด: ตรวจสอบว่าตรงกับข้อมูลแหล่งที่มาของต้นไม้, เอกสารสิทธิ์:
ดูข้อมูลการระบุตัวตนของเจ้าของไม้และความสัมพันธ์, ชนิดไม้:
ถูกต้องตามรายการบัญชีแนบ

2. ทำสัญญาซื้อขาย

3. ขึ้นทะเบียนผู้ขาย หรือ การทำระบบสมาชิกคู่ค้ากับโรงงาน
(การตรวจสอบความเป็นสมาชิก)

4. ลงพื้นที่ตรวจสอบแหล่งปลูกไม้

5. ตรวจสอบการขึ้นทะเบียนกับภาครัฐ หรือเป็นสมาชิกของกลุ่มองค์กร เช่น
กรมป่าไม้ การยางแห่งประเทศไทย (กยท) องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.)
กรมส่งเสริมการเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สหกรณ์สวนป่าภาคเอกชน
หรือสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)

จากแนวทางปฏิบัติที่ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างชนิดไม้มีค่าประจำถิ่นและชนิดไม้
ต่างถิ่นนั้น

มาตรการการตรวจสอบและป้องกันของภาครัฐสร้างความมั่นใจได้ว่าจะไม่มีการลักลอบนำ
ไม้ผิดกฎหมายจากป่าธรรมชาติเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทาน และปกป้องทรัพยากรป่าไม้
กรมป่าไม้ได้มีการจัดตั้งศูนย์ป่าไม้ และ หน่วยป้องกันและพัฒนาป่าไม้ เมื่อวันที่ 30 เมษายน
2561 โดยมีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานป้องกันคือ

“ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ การควบคุมไฟป่า
และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในระดับพื้นที่เพื่อปราบปรามการกระทำผิดตามกฎหมาย
หมายว่าด้วยป่าไม้และแก้ไขปัญหเกี่ยวกับพื้นที่ป่าไม้” โดยมีอยู่ทั้งหมด 76 ศูนย์
ประกอบด้วย 329 หน่วย ทั่วประเทศ

6. การส่งออกไม้ (ใช้แนวทางเดียวกับไม้ในที่ดินเอกชน ดังนี้)

ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะส่งออกไม้ก่อนสามารถหาหนังสือสำแดงความถูกต้องของ
 ไม้ด้วยตนเองพร้อมเอกสาร/หลักฐานประกอบมาขอใบรับรองเพื่อการส่งออกตามมาตรา
 18/2 ของพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484
 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562
 หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้จะดำเนินการตรวจสอบในพื้นที่ก่อนออกใบรับรองให้
 ดุรายละเอียดได้ในภาคผนวกที่ 6 การควบคุมห่วงโซ่อุปทานของไม้ไทย